

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalouden interventiorahastosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan Suomen Euroopan unioniin (EU) liittymisen johdosta säädettäväksi laki interventiorahastosta, jolla perustettaisiin maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen valtion talousarvion ulkopuolella oleva rahasto. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka rahoitetaan EU:n maatalouden tuki- ja ohjausrahastosta. Interventiorahastosta maksettaisiin EU:n maatalouspolitiikan mukaisten vientitukien, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin tukemisesta sekä eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta Suomessa aiheutuvat menot, jotka yhteisö maksaa kokonaisuudessaan.

Sen sijaan valtion talousarvion kautta on tarkoitus hoitaa tiloille maksettavat tulo- ja hintatuet, joita yhteisö rahoittaa vain osittain.

Interventiorahastoon tuloutettaisiin EU:n maatalouden tuki- ja ohjausrahastosta edellä mainittujen toimintojen rahoittamiseksi maksettavat varat. EU:n maksatusviiveen takia interventiorahasto voisi ottaa lainaa enintään 1 500 miljoonaa markkaa, mikä vastaa interventiorahaston arvioituja vuotuisia menoja. Päättävävaltaa rahastossa käyttäisi johtokunta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Suomessa maataloustuotteiden hintojen muodostumista säädellään hallinnollisesti. Hinoista sovitaan maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetun lain (1518/93) (jäljempänä markkinajärjestelmälaki) mukaisissa maataloustuloneuvotteluissa. Sovitun hintatason saavuttamiseksi tuontia rajoitetaan lähinnä tuontimaksulain (1519/93) ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain (1520/93) perusteella määräytyvällä rajasuojalla. Kotimaisen kulutuksen ylittävä maataloustuotanto poistetaan markkinoilta maataloustuotteiden hinnanerokorvauksista annetun lain (1521/93) mukaan maksettavalla vientituella ja muilla toimenpiteillä. Markkinoinnin edistämisestä aiheutuvat kustannukset jaetaan valtion ja maa-

taloustuottajien kesken markkinajärjestelmälain säädösten ja vuosittain talousarviossa tehtävien rahoitusratkaisujen perusteella. Maatalouden osuus markkinointikustannuksista katetaan maataloustuottajilta perittävillä markkinointi- ja vientikustannusmaksuilla sekä tuotantopanosten valmisteveroilla. Maatalouden osuuden rahoittamiseksi voidaan käyttää myös hinta- ja tulotukea.

2. Keskeiset ehdotukset

Euroopan unionin jäsenyys merkitsee liittymistä EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan, minkä vuoksi valtaosa nykyisestä lainsäädännöstä joudutaan mukauttamaan EU:n säädöksiin. EU-säädösten hallinnollinen toimeenpano

on annettu jäsenvaltioiden kansallisille viranomaisille. EU:n maatalouspolitiikan täytäntöönpano edellyttää muun muassa markkina-interventioiden ja tukien sekä valvonnan järjestämistä. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka rahoitetaan maatalouden tuki- ja ohjausrahastosta. Euroopan unionin maatalouden tuki- ja ohjausrahaston varoista rahoitetaan muun muassa vientituesta, interventiovarastoinnista, yksityisestä varastoinnista ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvat menot. Koska Euroopan unionin rahoitus saadaan mainittuun toimintaan jälkikäteen, tarvitaan maksatusviiveen takia tilapäistä kansallista rahoitusta. Maksujärjestelyjen joustavaksi hoitamiseksi ehdotetaan perustettavaksi interventiorahasto, jonka kautta edellä mainitut maksutukset hoidetaan.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen viennin hinnanerotkorvauksista, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin kustannuksista sekä eräiden maataloustuotteiden hinnanalennuksista maksamat korvaukset tuloutettaisiin interventiorahastoon. Vientituki on perusmaataloustuotteiden ja jalostettujen elintarvikkeiden viennissä kolmansii maihin EU-hinnan ja maailmanmarkkinahinnan välinen hinnanerotkorvaus. Interventiovarastoihin ostetaan markkinoilta poistettuja tuotteita. Interventio-ostoon ryhdytään markkinahinnan laskiessa interventiohintaa alemmaksi. Interventiovarastointi koskee Suomen osalta viljaa lukuun ottamatta kauraa, voita, rasvatonta maitojauhetta ja naudanlihaa. Yksityisen varastoinnin tuki koskee sianlihaa. Teollisuudelle voidaan myydä voita alennettuun hintaan eräisiin käyttökohteisiin. Lisäksi EU-lainsäädäntö sisältää erityisiä tukiohjelmia, esimerkiksi koulumaito-ohjelma, joilla tuetaan eräiden kuluttajaryhmien käyttöön tarkoitettua maidon hintaa.

Rahastolla olisi mahdollisuus ottaa toimintansa aiheuttamien menojen väliaikaiseksi kattamiseksi lainaa enintään 1 500 miljoonaa markkaa valtioneuvoston luvalla ja sen määrämällä ehdoilla. Rahasto toimisi maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ja sillä olisi oma johtokunta. Maa- ja metsätalousministeriö on tarkoitus nimetä EU:n lainsäädännön mukaiseksi interventioviranomaiseksi Suomessa. Rahasto hankkisi taloushallintoon, tietohallintoon, tilastointiin sekä hallinto- ja virastopalveluihin kuuluvia palveluja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta.

EU:n jäsenyyteen liittymisen myötä maataloustuotteiden hintojen säätelyä, rajasuojaa, hinnanerotkorvauksia ja maataloustuottajien vientikustannusvastuuta koskeva lainsäädäntö on tarkoitus ehdottaa kumottavaksi erillisellä hallituksen esityksellä.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Interventiorahastosta maksettaisiin EU:n maatalouspolitiikan mukaisten vientitukien, interventiovarastoinnin, yksityisen varastoinnin ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvat menot Suomessa. Koska kyseiset menot rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maatalouden tuki- ja ohjausrahastosta, tarvittavia määrärahoja ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää bruttomääräisesti valtion talousarvioon. Kansallista rahoitusinstrumenttia kuitenkin tarvitaan EU:n 1—2 kuukauden maksuviiveen takia. Interventiotoinnista aiheutuviksi menoiksi vuonna 1995 arvioidaan 1 500 miljoonaa markkaa, mitä vastaava lainanottovaltuus annettaisiin rahastolle. Valtion talousarvioon vuodelle 1995 esitetään varattavaksi 30 miljoonan markan määräraha siirrettäväksi interventiorahastoon korkomenojen osittaiseksi kattamiseksi. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahasto maksaa osan korkokustannuksista.

Rahasto voisi palkata tehtäviensä hoitamista varten työsopimussuhteista henkilökuntaa. Pääasiallisesti tehtävät on tarkoitus hoitaa virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

4. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

5. Muita esityksen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy Suomen EU-jäsenyyden voimaansaattamiseen, jota koskeva hallituksen esitys Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväk-

symisestä on annettu eduskunnalle 25 päivänä elokuuta 1994 (HE 135/1994 vp).

Esitys liittyy vuoden 1995 talousarvioon ja

on tarkoitettu käsiteltäväksi talousarvioesityksen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Rahaston tarkoitus.* Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan tarkoituksena on perustaa uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka hallinnollisesti olisi maa- ja metsätalousministeriön alainen.

Euroopan unionin maatalouden tuki- ja ohjausrahalisto rahoittaa muun muassa vientituesta, interventiovarastoinnista, yksityisestä varastoinnista ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvat menot. Koska Euroopan unionin rahoitus mainittuun toimintaan saadaan jälkikäteen, maksatusviiveen takia tarvitaan tilapäistä kansallista rahoitusta. Maksujärjestelyjen joustavaksi hoitamiseksi tarvitaan interventiorahasto, jonka kautta edellä mainitut maksutukset hoidetaan.

2 §. *Rahaston varat.* Lakiehdotuksen 2 §:ssä on säännökset rahaston tuloista. Rahasto kattaisi tuloillaan sekä tarvittaessa lainanotollaan kaikki sen toiminnasta aiheutuvat menot. Euroopan unionin maksamat korvaukset 1 §:ssä tarkoitettuun toimintaan tuloutetaan rahastoon.

3 §. *Rahaston lainanotto.* Lakiehdotuksen 3 § sisältää säännökset rahaston lainanottoa varten. Rahastolla olisi valtuudet ottaa 1 §:ssä tarkoitettujen toimintojen väliaikaista rahoittamista varten lainoja, joiden yhteismäärä samanaikaisesti saisi olla enintään 1 500 miljoonaa markkaa. Lainojen otto olisi mahdollista ainoastaan valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla. Lainojen ottamisen hoitaisi valtiokonttori. Rahastolle otettavat lainat otettaisiin rahaston nimissä. Lainanotosta aiheutuvat korko- ja muut lainanhoitomenukset sekä lainan takaisinmaksu suoritettaisiin rahaston varoista.

4 §. *Johtokunta.* Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan johtokunnan tehtävistä, asettamisesta ja kokoonpanosta säädettäisiin tarkemmin ase-

tuksella. Johtokunnan tehtävät rajoittuvat lähinnä rahaston hallinnon hoitamiseen. Johtokunnan tehtävänä olisi muun muassa valvoa rahaston toimintaa ja tehdä maa- ja metsätalousministeriölle esityksiä sellaisissa rahastoa koskevissa asioissa, jotka valtioneuvosto tai maa- ja metsätalousministeriö ratkaisee. Johtokunnan tehtävänä olisi myös päättää 3 §:ssä tarkoitettun lainan ottamisesta.

5 §. *Rahaston henkilökunta.* Rahasto voisi palkata tehtäviensä hoitamista varten työsopimussuhteista henkilökuntaa. Pääasiassa tehtävät olisi tarkoitus hoitaa virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

6 §. *Rahaston menot.* Lakiehdotuksen 6 §:stä ilmenevät ne kohteet, joihin rahaston varoja voidaan käyttää. Näitä olisivat Euroopan unionin maatalouspolitiikan mukaisen viennin hinnanerokorvausten, interventiovarastoinnin, yksityisen varastoinnin ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvat sekä rahaston toiminnasta kuten palkkojen maksusta ja lainan hoidosta aiheutuvat menot.

7 §. *Rahaston maksuliike- kirjanpito- ja tilastointitehtävät.* Rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät hoitaisi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.

8 §. *Tilintarkastus.* Lakiehdotuksen 8 § sisältää säännökset tilintarkastuksesta. Maa- ja metsätalousministeriö asettaisi kaksi tilintarkastajaa suorittamaan vuosittaisen tarkastuksen rahaston hallinnosta, taloudesta ja tilinpidosta. Tilintarkastajista toisen tulee olla Keskukskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT) ja toinen julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittanut henkilö (JHTT). EU:n tarkastajilla olisi oikeus tarkastaa kaikki rahastoa koskevat asiakirjat.

9 §. *Tilinpäätöksen vahvistaminen.* Ehdotuksen 9 §:ssä olisi säännös tilinpäätöksen vahvistamisesta. Tilinpäätöksen vahvistaisi maa- ja metsätalousministeriö.

10 §. *Työjärjestys.* Lakiehdotuksen 10 §:ssä olisi säännös työjärjestyksestä, jonka vahvistaisi maa- ja metsätalousministeriö.

11 ja 12 §. *Tarkemmat määräykset ja voimaantulo.* Lakiehdotuksen 11 ja 12 §:ään sisältyisi valtuutus antaa tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta asetuksella sekä lain voimaantulosäännös.

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3. Säättämisyjärjestys

Hallitusmuodon muutoksen (1077/91) johdosta ei valtion talousarvion ulkopuolisten uusien rahastojen perustaminen enää 1 päivästä maaliskuuta 1992 lähtien ole ollut mahdollista tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Ehdotetun rahaston perustaminen edellyttääkin näin ollen, että esitys käsitellään siten kuin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maatalouden interventiorahastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, säädetään:

1 §

Rahaston tarkoitus

Euroopan unionin maatalouspolitiikan mukaisten viennin hinnankerorvausten, interventiovarastoinnin, yksityisen varastoinnin ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvien menojen maksamista varten on Suomessa maa- ja metsätalousministeriön alainen interventiorahasto, josta jäljempänä laissa käytetään nimitystä rahasto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen menojen maksamisesta määrätään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

2 §

Rahaston varat

Euroopan unionin maatalouden tuki- ja ohjausrahaston maksamat korvaukset viennin hinnankerorvausten, interventiovarastoinnin, yksityisen varastoinnin ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvien

kustannusten maksamisesta tuloutetaan rahastoon.

3 §

Rahaston lainanotto

Rahasto voi valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa 1 §:ssä tarkoitettujen toimintojen väliaikaista rahoittamista varten lainoja, joiden kokonaismäärä ei saa samanaikaisesti ylittää 1 500 miljoonaa markkaa. Lainat otetaan rahaston nimissä ja niiden korot ja takaisinmaksu suoritetaan rahaston varoista.

4 §

Johtokunta

Rahastossa on johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Rahaston henkilökunta

Rahasto voi palkata sille kuuluvien tehtävien

hoitamista varten työsopimussuhteista henkilökuntaa.

6 §

Rahaston menot

Rahastosta maksetaan Euroopan unionin maatalouspolitiikan mukaisen viennin hinnan-erokorvausten, interventiovarastoinnin, yksityisen varastoinnin ja eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta aiheutuvat sekä rahaston muusta toiminnasta aiheutuvat menot.

7 §

Maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtävät

Rahaston maksuliike-, kirjanpito- ja tilastointitehtäviä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.

8 §

Tilintarkastus

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa, joista toisen tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT) ja toinen julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittanut henkilö (JHTT).

Rahasto on valtion tilintarkastajien ja valtiotalouden tarkastusviraston tarkastuksen alainen.

Euroopan unionin komission asianomaisilla tarkastajilla on oikeus saada nähtäväkseen kaikki rahastoa koskevat asiakirjat.

9 §

Tilinpäätöksen vahvistaminen

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa rahaston tilinpäätöksen.

10 §

Työjärjestys

Rahaston työjärjestyksen vahvistaa johtokunta.

11 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Maa- ja metsätalousministeri *Mikko Pesälä*

